

Criminological analysis of law evasion with a cyber perspective (a case study of 18-29-year-old youth of Isfahan city in the period of 2015)

Amin Amiriyan¹ | Elham Keshvari²

1. Corresponding author Assistant Professor of Law, Shahid Ashrafi University of Isfahan, Isfahan, Iran. E-mail: amirian.amin@yahoo.com
2. Master of Criminal Law and Criminology, Shahid Ashrafi University of Isfahani, Isfahan, Iran. E-mail: elham.keshvari7@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received :6 September 2022

Received in revised form 25

September 2022

Accepted: 31 October 2022

Published online: 21 December

2022

Keywords:

criminological analysis,
Isfahan city,
lawfulness,
lawlessness,
Media,

ABSTRACT

Objective: evasion of the law is one of the most important social problems in all civil societies, which are searching for solutions to solve such an important problem. This is because the life and survival of any society depends on the existence of order, and order will not be achieved except through legality; Therefore, the first step for creating a healthy and law-oriented society is to establish up-to-date laws that are compatible with the needs of the members of the society. The purpose of this research is to investigate the causes and social factors of lawlessness among the youth of Isfahan city and examines its relationship with having friends and family who are lawless, sense of distributive justice, social trust and social control.

Method: The method used in this research was a survey method. The statistical population of the research is all young citizens aged 18 to 29 in Isfahan city. Cochran's formula was used, and 390 people were selected from multi-stage random sampling under the title of sample. The tool for collecting data on the variable of illegality is a questionnaire prepared by the researcher, in order to determine its validity, face validity has been used, and to determine its reliability, the internal consistency method has been used using Cronbach's alpha method.

Results: The descriptive findings of the research also showed that the level of lawlessness among young people is significantly high. It must be said that it seems that the first step, i.e. the establishment of effective laws suitable to the conditions of the society, has not been done properly. It should be kept in mind that in this research, an attempt has been made to pay attention to the prevention mechanisms of lawlessness, that the commission of a crime is a combination of three factors: 1- a motivated criminal, 2- a favorable situation, and 3- the environment and circumstances were suitable. Therefore, it is better that the 3 mentioned factors, i.e. the necessary measures, should be directed at the person who is a potential perpetrator with the intention of lowering the motivation or opinion on Sibel or the victim in order to reduce the criminal areas with the surrounding environment with the aim of making the preparations for committing the crime inconsistent. be

Conclusion: Lawlessness, which is a social problem that is harmful to the health of the society, is caused by the non-compliance of individuals, the non-compliance that governs the relationship between the individual and the society. Such incompatibilities, which themselves were the result of various factors, both micro and macro, and this in itself is a reason for the weakening of social solidarity and cohesion, endangering social unity and ultimately creating and ruling anomic conditions for the society. slow:

Cite this article: Amiriyan, Amin., Keshvari, Elham, (2022). Criminological analysis of law evasion with a cyber perspective (a case study of 18-29-year-old youth of Isfahan city in the period of 2015) *News Science*, 11 (43), 135-160.

تحلیل جرم شناختی قانون‌گریزی با چشم انداز سایبری (مطالعه موردی جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله شهرستان اصفهان در بازه زمانی سال ۱۳۹۵)

امین امیریان^۱ | الهام کشوری^۲

۱. نویسنده مسئول، استادیار گروه حقوق دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ایران. رایانامه: amirian.amin@yahoo.com
۲. کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه شهید اشرفی اصفهانی، اصفهان، ایران. رایانامه: elham.keshvari7@gmail.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	زمینه و هدف: قانون‌گریزی یکی از معضلات و مسائل اجتماعی پراهمیت در تمامی جوامع مدنی است که برای حل معضلی به این مهمی در حال چاره‌جویی و چاره‌اندیشی هستند. به این دلیل که حیات و بقای هر جامعه‌ای وابسته به وجود نظم است و نظم هم جز با قانون‌پذیری به دست نخواهد آمد؛ پس نخستین قدم برای داتن جامعه سالم و قانون‌گرا، وضع قوانین بروز و سازگار با نیازهای اعضای جامعه است. هدف از پژوهش حاضر بررسی علل و عوامل اجتماعی قانون‌گریزی در میان جوانان شهرستان اصفهان بوده و ارتباط آن را با داشتن دوستان و خانواده قانون‌گریز، احساس عدالت توزیعی، اعتماد اجتماعی و کنترل اجتماعی را واکاوی می‌کند.
تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۶/۱۵	روش: روشی که در این پژوهش از آن استفاده شده، روش پیمایشی بوده است. جامعه آماری پژوهش، تمامی شهروندان جوان ۱۸ تا ۲۹ ساله شهر اصفهان است. از فرمول کوکران استفاده شده است که ۳۹۰ نفر از نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای تحت عنوان نمونه انتخاب شد. ابزار جمع‌آوری داده‌های متغیر قانون‌گریزی پرسشنامه تدوین شده توسط پژوهشگر است که در راستای تعیین اعتبار آن نیز از اعتبار صوری و برای تعیین پایایی آن از روش همسانی درونی از روش آلفای کرونباخ استفاده شده است.
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۱/۷/۳	یافته‌ها: یافته‌های توصیفی پژوهش نیز نشان داد که میزان قانون‌گریزی در میان جوانان را می‌توان گفت به طرز قابل توجهی بالا است. باید گفت که به نظر می‌رسد اولین قدم یعنی وضع قوانین کارا و مناسب با شرایط جامعه به درستی انجام نشده است. باید در نظر داشت که در این پژوهش سعی شده تا سازوکارهای پیشگیری از قانون‌گریزی مورد توجه قرار بگیرد که ارتکاب جرم از تجمیع سه عامل بوده: ۱- مجرم بانگیزه، ۲- سبیل مساعد و ۳- محیط و اوضاع و احوال مناسب بوده است، پس بهتر آن است که ۳ عامل گفته شده را یعنی اقدامات لازم باید متوجه فردی که مرتکب بالقوه است به قصد نزول انگیزه یا نظر بر سبیل یا بزه‌دیده در راستای کم کردن مجال‌های جنایی با محیط اطراف با هدف ناسازگار کردن مقدمات انجام جرم باشد.
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۸/۹	نتیجه‌گیری: قانون‌گریزی که معضلی اجتماعی مضر به حال سلامت جامعه است، منشأ آن عدم انطباق افراد بوده، عدم انطباقی که حاکم بر ارتباطات فرد و جامعه است. چنین ناسازگاری‌هایی که خودشان معلول عوامل مختلفی اعم از خرد و کلان بود و این خود دلیلی بر ضعف شدن همبستگی‌ها و انسجام‌های جمعی شده، وحدت اجتماعی را به مخاطره انداخته و درنهایت شرایط آنومیکی را برای جامعه رقم زده و حاکم می‌کند.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۹/۳۰	
کلیدواژه‌ها: تحلیل جرم شناختی، رسانه، شهرستان اصفهان، قانون‌پذیری، قانون‌گریزی	

استناد: امیریان، امین؛ کشوری، الهام؛ (۱۴۰۱). تحلیل جرم شناختی قانون‌گریزی با چشم انداز سایبری (مطالعه موردی جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله شهرستان اصفهان در بازه زمانی سال ۱۳۹۵). *علوم خبری*، ۱۱ (۴۳)، ۱۶۰-۱۳۵.

مطرح کردن موضوع قانون‌گریزی در اجتماع ایران بدین جهت دارای اهمیت است که ایران در چهار دهه اخیر با تحولات ساختاری و فرهنگی زیادی مثل انقلاب، جنگ هشت ساله، رشد سریع جمعیت، توسعه رسانه‌های ارتباط جمعی و حتی گفتگوی فرهنگی با سایر جوامع، بیشتر شدن سطح کمی آموزش‌های عالی، تغییرات اقتصادی و اجتماعی و ... روبرو است. که هر یک از این موارد گفته شده به تنهایی باعث تحولات عمده‌ای در محیط جامعه و حتی زندگی روزانه اشخاص به وجود آورده است که در همین حال جهات مفیدی که بعضی از این تحولات را با خود داشته وضعیت تازه‌ای را جلوی روی کنشگران گذاشته که سازگار نبودن با آن‌ها طبیعتاً فعالیت‌های مستبدانه و توأم با قانون‌گریزی را در خود داشته است. در این سال‌ها و دهه‌های ممتد گذشته در ایران، تبعیت نکردن از قوانین، خودش گونه‌ای از «قانون نانوخته» را پدید آورده و نکته جالب توجه این است که قانون و قانون‌پذیری سخنی است که همگی متفق‌القول با آن موافق هستند و هر شخص یا هر مقامی، سایرین را در راستای رعایت و تبعیت از این مهم تشویق می‌کند اکنون قانون‌گریزی تبدیل به پدیده‌ای اجتماعی جهانی شده است که هر اجتماعی بسته به شرایط اقتصادی و اجتماعی خودش متناسب با آن نوع گوناگونی از آن را تجربه می‌کند. ولی این مسئله با تدقیق به گونه اجتماع ممکن است علل متعددی داشته باشد. پژوهش‌هایی که در ۳ دهه گذشته به شکل نظرسنجی (نظرسنجی صدا و سیما ۱۳۷۷، طرح ارزش‌ها و نگرش‌ها ۱۳۸۱ و ...) صورت گرفته است. فعالیت‌های توأم با قانون‌گریزی مثل بی‌اعتنایی به قوانین راهنمایی و رانندگی، پرداخت نکردن یا فرار از پرداخت مالیات‌ها، کارسازی با رشوه در اداره‌های کشور را اذغان کرده بودند. موضوع قانون در کشور ایران به اشاعه و ترویج اندیشه طغیان نسبت به قوانین یا نگاهی ابزاری داشتن به قانون بین مردم منتهی نشده، البته نظر بر این است که احساساتی غریب و حتی در بعضی اوقات متضاد به قانون در بین مردم مشاهده شده است.

بی‌سوادی و حتی سواد کم داشتن، آگاه نبودن و به عبارتی جاهل بودن به قوانین جاری، تکثر و فراوانی خرده‌فرهنگ‌ها، توزیع و بهره‌بردن نامساوی از امکانات موجود، فعالیت‌های آموزشی و فرهنگی در ابعاد ملی و محلی، توسعه بی‌وقفه ارتباطات فراسرزمینی به ایجاد و حتی شدت یافتن تفاوت‌ها، تضادهای اعتقادی، ارزشی و حتی هنجاری در میان اشخاص و دسته‌های اجتماعی باعث می‌شود به شکلی بین نواغ و مردم عادی بر روی اصول‌ها و هدف‌های فرهنگی، بینشی مشترک و اتفاق نظر وجود نداشته باشد (عبداللهی، ۱۳۷۸: ۱۹۹). از آنجا که وقتی افراد با قوانین بیگانه باشند و دوری و جدایی که بین ساختارهای شخصی و جامعه‌شناسی و روانشناسی، دو رخ بودن قانون بدین معنا که در برابر جامعه روی خشن داشته باشد

در شهر اصفهان با وجود ساختار فرهنگی و تاریخی و قدمتی دیرینه که این شهر دارد اما به نظر می‌رسد که باز هم با وجود قوانین چالش‌های زیادی را با خود به همراه دارد که باعث می‌شود عدم اطاعت و پیروی شهروندان از قوانین تصویب شده و به گونه‌ای از موضع‌گیری که در مقابل هنجارهای قانونی جاری در اجتماع هست. بر همین مبنا پژوهش‌هایی مشکوفه در این شهر اعمالی خاص گرایانه مثل: فامیل‌سالاری، خانواده‌گرایی، دوست‌سالاری، شبکه‌بازی، باندبازی دیده شده. باید توجه کرد که ارزش‌های خاص‌گرا جایشان را به ارزش‌های عام‌گرا در جامعه داده است و در خیلی از موارد بستر را برای نقض قوانین مهیا می‌کنند زیرا این گونه ارزش‌ها باعث قدرتمند شدن اتصالات میان گروهی، نفع‌گرایی و خویشاوندگرایی در اجتماع به دنبال داشته است و وضعیت را برای قانون‌گریزی مناسب می‌کند. برمبنای مشاهدات و امارات بارز و دیده شده، با تدقیق مشکوفه و همین‌طور مراجعه به مراکز مرتبط و استفاده و استناد به آمار و ارقام موجود در سطوح شهری، این موضوع باعث از بین رفتن فرصت‌ها می‌شود که خاصه جبران‌پذیر هم نیستند چه از نظر کار و تحصیل و حتی در نسل‌های آینده با مخاطرات و صدمات اجتماعی روبرو می‌شوند توجه را به خودش جلب می‌کند. باید توجه داشت که شهر اصفهان با چنین سابقه تاریخی طولانی، جاذبه‌های طبیعی، فرهنگی و هنری که دارد و همچنین سابقه پایتخت بودن و ... دارد و قانون‌گریزی شهروندان همراه با این که آسیبی جدی محسوب می‌شود، مانعی جدی برای توسعه بیشتر و حتی ممکن است عدم توجه به این مهم باعث از بین رفتن تمامی فرصت‌ها و حتی آثار تاریخی و فرهنگی و جاذبه طبیعی شود.

پیشینه و مبانی نظری پژوهش:

خیرخواهان (۱۳۹۲): در پژوهشی به مطالعه عوامل فرهنگی و اجتماعی مؤثر بر قانون‌گریزی شهروندان سمنان را مورد مطالعه قرار داده است. یافته‌های پژوهش مذکور پیمایشی بوده و نشان داده است که میان احساس انومی، وضعیت تأهل، رضایت از زندگی، نوع و اندازه استفاده از رسانه‌های ارتباط جمعی با قانون‌گریزی ارتباطی پرمعنی وجود داشته، اما میان سن، جنسیت، میزان گرایش به جمع، احساس عدم عدالت توزیعی و اعتماد پاسخ دهندگان با قانون‌گریزی فاقد رابطه معنادار است.

سعیدی (۱۳۹۶): به بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر قانون‌گریزی در بین دانشجویان دانشگاه یاسوج پرداخته. یافته‌های این پژوهش به شکل پیمایشی صورت گرفته است، نتایج این پژوهش نشان داده است که بین بی‌اعتمادی اجتماعی، انومی محیط دانشگاه، رابطه با دوستان و گروه همسالان نابهنجار، بت‌وارگی پول، ارتباطی مثبت و معنا دار وجود داشته و همبستگی بین طبقه عینی و پیشرفت‌گرایی و قانون‌گریزی صورتی عکس داشته به صورت کلی تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان داده است که متغیرهای مستقل هفت درصد از تحولات قانون‌گریزی دانشجویان را توضیح می‌دهد.

سرافراز (۱۳۹۹): پژوهشی با عنوان بررسی عوامل اجتماعی و فرهنگی مصرف موسیقی و ارتباط آن با قانون‌گریزی در میان شهروندان شهر بندرعباس انجام داده‌اند. روش ایت پژوهش بر مبنای روش پیمایشی بوده است و جامعه آماری مورد استفاده در این پژوهش جوانان ۱۸ تا ۳۵ ساله شهر بندرعباس است. بر مبنای نتایج معادلات ساختاری در این پژوهش، شاخص‌های زندگی نشان دهنده سازگاری مدل یا داده‌ها بوده است. افزون بر آن یافته‌های دریافتی موسیقی از نظر آماری رابطه‌ای معکوس وجود داشته است. همین‌طور بر مبنای نتایج این پژوهش باید گفت که گروه همسالان بر سبک‌های استفاده موسیقی تأثیری نداشته ولی میان تدین و سبک موسیقی نخبه‌گرا رابطه‌ای عکس وجود دارد. همین‌طور بیانگر ارتباطی بین سرمایه فرهنگی با سبک موسیقی عامه‌پسند و نخبه‌گرا هست. باتوجه به نتایج این پژوهش میزان و سبک استفاده از موسیقی تأثیری بر میزان قانون‌گریزی را نشان نداده است.

سلامتیان (۱۳۹۵): پژوهشی با عنوان بررسی عوامل اجتماعی روانی مرتبط با قانون‌گریزی (مورد مطالعه) رانندگان ۲۰ تا ۶۴ ساله شهر شیراز بوده. در این پژوهش جامعه آماری آن همه شهروندان ۲۰ تا ۶۴ ساله شهر شیراز بوده و روش استفاده شده در آن، روش پیمایشی است. یافته‌های توصیفی این پژوهش نشان داده است که میزان قانون‌گریزی رانندگی در میان رانندگان فراوانی بالایی دارد. علاوه بر این، یافته‌های تحلیلی پژوهش نشان از آن دارد که، ارتباط پرمعنی میان کنترل اجتماعی، ناکامی، فردگرایی و مدارای اجتماعی، با قانون‌گریزی رانندگان است و این متغیرها توان آن را دارد که ۲۶ درصد واریانس قانون‌گریزی رانندگی را تشریح کرده است. همین‌طور یافته‌های تحلیلی این پژوهش نشان داده است که میان سن، جنسیت، اندازه رانندگی در طی ۲۴ ساعت شبانه روز، میزان تحصیلات و قانون‌گریزی ارتباطی معنا دار وجود دارد ولیکن قانون‌گریزی رانندگی بسته به وضعیت تأهل، مدت زمانی که گواهینامه را اخذ کرده‌اند، نوع خودرو، قومیت فرقی معنادار وجود ندارد. با همه توضیحات، در نهایت نتیجه‌گیری که شده است این بوده که با ترفیع کنترل اجتماعی، کم کردن ناکامی و فردگرایی و همچنین بالابردن مدارای اجتماعی، قانون‌گریزی رانندگی را می‌توان تحت عنوان یکی از مسئله‌های اجتماعی کشور کم کرد.

زارعی (۱۳۸۸): ایشان راجع به نقش عوامل اجتماعی-فرهنگی مؤثر بر قانون‌گریزی را میا شهروندان شهر ایلام بررسی کردند. جامعه آماری مورد نظر در این پژوهش ساکنین ۱۸ ساله و بالاتر شهرستان ایلام بوده است و از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده. نتایجی که در این پژوهش آمده این بوده که از تجمع عوامل بیان شده متغیرهای جایگاه اجتماعی اقتصادی و همچنین احساس انومی به شکل مستقیم و با متغیر وابسته قانون‌گریزی ارتباطی معنادار داشته. متغیرهایی مثل دینداری، اعتماد سیاسی داشتن، نوع نگرش به قانون و همچنین احساس کنترل و نظارت به شکل عکس بر میزان قانون‌گریزی مؤثر بوده است. همین‌طور از بین متغیرهای زمینه‌ای مثل سن، جنسیت، وضعیت تأهل با پدیده قانون‌گریزی ارتباطی معنا دار داشته و دیگر یافته این پژوهش، ارزیابی میزان قانون‌گریزی شهروندان ساکن در ایلام و نمایاندن مؤثر بودن عواملی چند بر روی آن بوده است.

مبانی نظری حاکم بر قانون‌گریزی

۱- نظریه بی‌هنجاری (آنومی)^۱

بی‌هنجاری یا بی‌معیاری تعریفی است که امیل دورکیم در کتاب خودکشی (پاریس ۱۸۹۷) مطرح کرد. آنومی به وضعیتی گفته می‌شود که هیچ‌هنجار اجتماعی برای دوام و بقای نظم وجود ندارد. یا حتی به وضعیتی گفته می‌شود که هنجارها نه تنها با هم یک‌سو نبوده بلکه هنجارها در تضاد با هم هستند. در حالتی که مقررات اجتماعی از بین برود و یا تحت تأثیر شرایط مختلف مثل بلایای طبیعی و یا جنگ این هنجارها و مقررات کم‌رنگ شود. در چنین وضعیتی اعضای جامعه هیچ نظارت و یا حتی هیچ درجه‌ای از اهمیت برای نظارت بر اعضا و افراد جامعه وجود ندارد یا اصطلاحاً افراد جامعه رها شده‌اند و این‌رها شدن افراد به حال خودشان باعث انجام رفتارهای خارج از عرف و فارغ از هرگونه نظم خواهد شد. بی‌هنجاری یک وضعیت و حالت روانی نیست بلکه شرح حال و توصیفی است از مرتبط با ساختار اجتماعی، و در زمانی که جامعه در حال تجربه دوره‌ای از بی‌نظمی که ویژگی‌های کنترل و مهارکننده هنجارهای اجتماعی بر رفتارها و اعمال افراد از بین رفته است و افراد درگیر آرزوها و تمایلات بی‌حد و حصر و مرزی خواهند شد (ابرنادآبادی، ۱۳۹۷: ۱۰۰).

البته به نظر می‌رسد که لازمه پیشرفت هر جامعه‌ای تغییر است، عمدتاً تغییرها با یک بی‌نظمی و شکستن ساختارهایش شروع می‌شود و کم‌کم با از بین رفتن هنجارهای قدیمی و بی‌فایده و جایگزین شدن هنجارهای جدید و کارآمد وضعیت جامعه از بی‌هنجاری خارج شده و دوباره منضبط خواهد شد.

۲- نظریه ناکامی منزلتی کوهن^۲

کوهن یکی از مشهورترین محققینی است که از نظریه مرتون در جوامع آمریکایی استفاده کرد و در اثر خود با عنوان پسران بزهکار (۱۹۹۵) مجدداً این نظریه را بررسی می‌کند و تغییراتی در این نظریه به‌وجود می‌آورد. می‌توان گفت کوهن اصطلاح منزلت را جایگزین موقعیت در نظریه مرتون می‌کند. به این معنا که طبقات پایین جامعه از نظر نیل به منزلت دچار ناکامی هستند. جامعه هم آنها را به داشتن منزلت تشویق می‌کند و هم این امکان را که به آن اهداف دست یابند به آنها نمی‌دهد. پس در این شرایط، طبقه محروم جامعه هم که طبیعتاً راه رسیدن به منزلت را فقط از طریق بزهکاری و امور خلاف می‌داند (ممتاز، ۱۳۸۱، ۱۰۰). کوهن ادعا می‌کند فرزندان طبقات پایین جامعه مثل همه همسن و سالان خود در طبقات متوسط جامعه با رفتن به مدرسه ارزش‌های طبقه متوسط و منزلت اجتماعی آشنا شده و به سمت آن ارزش‌ها و منزلت‌ها تمایل پیدا می‌کنند. زمانی که این افراد، به ارزش‌ها و منزلت‌های طبقه متوسط نمی‌رسند و حتی تحقیر می‌شوند (در مقایسه با فرزندان طبقات متوسط)، در صدد جبران ناکامی خود، در رسیدن به منزلت‌های گفته شده اقدام به تشکیل خرده فرهنگ بزهکاری می‌کنند. خرده فرهنگی که نظام ارزشی آنها کاملاً مخالف با نظام ارزشی طبقات متوسط جامعه که مسلط جامعه هم هستند، می‌باشد (کوهن، به نقل از صدیق، ۱۳۸۲، ۱۴).

درحقیقت، کوهن انحراف را منصوب به جایگاه و طبقه اجتماعی می‌داند و منبع این رفتارها را در دسترس نبودن رسیدن به اهداف مقبول جامعه می‌داند. او انحراف را اعتراضی که منشأ آن یأس و ناامیدی، ناکامی و سرخورده‌گی طبقات پایین و محروم جامعه بیان کرده، که به صورت تخریب، خانمان‌سوزی، ویرانگری هویدا می‌شود (ممتاز، ۱۳۸۱، ۱۰۲-۱۰۱).

¹ Anomie

² Status failure theory

اعتقاد کوهن بر این است که ناکامی در رسیدن به هدف‌های با ارزش و منزلت‌های اجتماعی، احساس سرخوردگی را در نوجوانان ایجاد می‌کند که نتیجه این سرخوردگی در جوانان طبقه پایین ایجاد خرده فرهنگ بزهکاری است. در این خرده فرهنگ‌ها، شکل رقابت و ارزش‌ها کاملاً متفاوت است و کاملاً بر خلاف ارزش‌های جامعه طبقات متوسط، و حتی معیار موفقیت و منزلت هم کاملاً متمایز است. به عنوان مثال بر عکس فرهنگ طبقات متوسطه در این گروه‌های فردی منزلت و ارزش بالاتری دارد که در فردی مهارت بیشتری داشته باشد و تا به حال دستگیر نشده باشد و یا کمتر دستگیری شده باشد و مقاومت بیشتری در برابر پلیس از خودش نشان داده باشد.

۳- نظریه محرومیت نسبی^۳

محرومیت نسبی در ابتدا توسط جامعه‌شناسانی به اسامی پیتربلاو و جیودیس بلاو بیان شد که در آن مفهوم تئوری آنومی را با مدل‌های بی‌سازمانی اجتماعی مخلوط کردند. مطابق نظریه بلاو افراد طبقات پایین ممکن است ضمن احساس محرومیت نسبی آن احساس را هم تقویت کنند و این دو اتفاق زمانی پیش می‌آید که شیوه زندگی خودشان را با افرادی که رفاه و نعمت و اصطلاحاً در ناز و نعمت هستند مقایسه کنند و در نهایت افراد که به سبب طبقه اقتصادی یا نژادی خود دچار احساس محرومیت شوند باعث گسترش بی‌عدالتی و نارضایتی می‌شود. رفاه و خوشبختی هر چند اندک طبقات پایین منشأ تخریب جامعه‌ای است که نابرابری اجتماعی را پرورش داده و شانس افراد را برای پیشرفت و شکوفایی با توسط از ابزارها و شیوه‌های مشروع مسدود کرده سرخوردگی پیوسته و زیاد که نتیجه‌ی این احساس نابرابری است، این ناکامی‌ها پرخاشگری و شخص سرکوب شده را به وجود می‌آورد که سرانجام این پرخاشگری و دشمنی منجر به خشونت و جرم می‌شود. ممکن است نابرابری زمانی که به نهایت خود برسد افراد محروم و فقیر به این باور برسند که توانایی کمی برای رقابت در جامعه دارند و یا جایی که کفه ترازوی قدرت اقتصادی و اجتماعی به نفع ثروتمندان است در این حالت احتمال این که افراد طبقه پایین فعالیت‌ها و اعمال غیرقانونی را انتخاب کنند بیشتر است و این امکان را افزایش می‌دهد (سیگل، ۲۰۱۲: ۲۰۳).

جرم‌شناسان تا مدت‌ها عقیده داشتند برابر نبودن درآمد، فشار و میزان ارتکاب جرم را افزایش می‌دهد. تفاوت واضح بین فقرا و ثروتمندان باعث حسادت و بی‌اعتمادی می‌شود البته در جوامعی که نابرابری بیشتر است یا اصطلاحاً این جوامع نابرابر طلب هستند، ثروتمندان به فقرا با دید بی‌ارزشی و کم‌اهمیتی می‌نگرند و آنها را پست می‌شمارند. در این جوامع روانشناسان هشدار دادند که در این شرایط جوانان طبقات محروم و فقیر جامعه به ثروتمندان حسادت می‌کنند و از آنان و برندگان جامعه می‌ترسند. آنها احساس می‌کنند دیگر از دور رقابت خارج شده‌اند و شانس برای پیروزی در رقابت اجتماعی ندارند و یا اگر حتی شانس هم برای موفقیت‌های بعدی داشته باشند، آن قدر محسوس نیست

روش‌شناسی پژوهش

شیوه بررسی در هر پژوهش مطالعه‌ای مثل چپستی موضوع، زمان، هزینه پژوهش و ... به این عوامل وابسته است. البته در علوم اجتماعی و علوم رفتاری روش پیمایشی بیشترین کاربرد را دارد. برتری که این روش به دیگر روش‌ها دارد این است که: بیشترین اطلاعات با کمترین هزینه را می‌توان به دست آورد. شیوه این پژوهش، مطالعه میدانی از گونه پیمایشی مقطعی است. در این روش برای جمع‌آوری داده‌ها در خصوص یک یا چندین صفت در یک برهه مثلاً یک روز یا یک هفته و یا یک ماه، به وسیله نمونه‌گیری از جامعه اجرا می‌شود. در این شیوه در واقع جامعه توصیف می‌شود، این توصیف بر مبنای یک یا چند مآلفه است: در شیوه پیمایشی پژوهشگر

³ Relative Deprivation theory

اطلاعاتی را که لازم دارد کسب می‌کند. این اطلاعات مورد نیاز با بهره‌گرفتن از وسیله معینی که در این پژوهش از پرسشنامه استفاده شده است، گردآوری می‌شود. این پرسشنامه به شکل برابر در اختیار افراد جامعه آماری قرار خواهد گرفت.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های توصیفی

جدول شماره (۴-۱) توزیع میزان فراوانی بر اساس جنسیت، تحصیلات، وضعیت تأهل

متغیر	مقوله	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۲۴۸	۶۳/۹
	زن	۱۴۲	۳۶/۳
تحصیلات	بی‌سواد	۷	۱/۸
	سیکل و پایین‌تر	۸۶	۲۲/۱
	متوسطه	۱۲۰	۳۰/۸
	کاردانی و کارشناسی	۱۵۷	۴۰/۲
وضعیت تأهل	کارشناسی ارشد و بالاتر	۲۰	۵/۱
	مجرد	۲۲۱	۵۶/۸
	متاهل	۱۱۶	۲۵/۸
	بدون همسر (طلاق)	۹	۲/۴
وضعیت اشتغال	بدون همسر (فوت همسر)	۴۴	۱۱/۳
	بیکار	۱۰۰	۲۵/۸
	خانه‌دار	۵۶	۱۴/۴
	دانش‌آموز و دانشجو	۱۰۱	۲۵/۹
	شاغل	۱۰۰	۲۵
	سایر	۳۳	۸/۷

در جدول شماره (۴-۲) همان‌طور که ملاحظه می‌کنید، بیان شده است که میانگین سنی پاسخگویان (۲۳/۲۹) با انحراف معیار (۵/۶۵) بوده است که کمترین سن پاسخ‌گویان ۱۸ سال بوده و بیشترین سن ۲۹ سال بوده است. چنین میانگینی حکایت از جوان بودن پاسخ‌دهندگان دارد. انحراف معیار هم که عددی برابر با ۵/۶۵ هست، عددی کوچک که حاکی از همگنی نسبی جمعیت دارد. میانه آن هم برابر با ۲۳ بوده به عبارتی می‌توان گفت که حدود ۵۰ درصد پاسخ‌دهندگان سنشان زیر ۲۴ سال است.

جدول شماره (۲-۴) آمارهای توصیفی متغیرهای جمعیتی سن پاسخ‌دهندگان

میانگین	میانه	انحراف معیار	کمترین	بیشترین
۲۳/۲۹	۲۳	۵/۶۵	۱۸	۲۹

یافته‌های توصیفی متغی وابسته قانون‌گریزی جوانان در جدول شماره (۳-۴) آورده شده است. داده‌های این جدول در واقع بیشترین درصدها را برای عدم رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی به خود اختصاص داده است. البته بالا بودن میزان تمایل به دور زدن قوانین را نمی‌توان نادیده گرفت. اکثر پاسخ‌دهندگان یعنی (۴۴/۱) بیان کردند که اگر توانایی عدم اطاعت از قانون را داشته باشند انجام می‌دهند و فقط (۰/۵) در از آنها اذعان داشتند که قوانین را رعایت می‌کنند.

جدول شماره (۳-۴) فراوانی و درصد فراوانی قانون‌گریزی

قانون‌گریزی	کاملاً موافقم		کاملاً مخالفم		تاحدودی		موافقم		مخالفم	
	+	۰	+	۰	+	۰	+	۰	+	۰
۱- اگر بدانم که جریمه نمی‌شوم، ممکن است زمان رانندگی قواعد و قوانین را رعایت نکنم.	۳۱/۱	۱۲۱	۱۰/۹	۴۲	۲۸/۹	۱۱	۲۵	۹۷	۴/۱	۱۵
۲- اگر بشود در شرایط سبقت ممنوع، سبقت بگیرم، این کار را انجام می‌دهم.	۱۵/۵	۶۰	۱۳/۲	۵۱	۳۵/۷	۱۳۸	۳۰/۲	۱۱۷	۵/۵	۲۱
۳- در شرایطی که جای پارک خودرو نیست، در مکانی که پارک ممنوع است خودرو را پارک می‌کنم.	۴۴/۱	۱۷۱	۳/۴	۱۳	۱۳/۲	۵۱	۳۸/۴	۱۴۹	۰/۹	۴
۴- به نظر من اگر کار ضروری داشته باشیم، رد شدن از چراغ قرمز ایرادی ندارد.	۲۰	۷۷	۴/۳	۱۶	۳۴/۵	۱۳۴	۳۰/۹	۱۲۰	۱/۲	۴
۵- گاهی با آلوده کردن محله باعث عدم رعایت نظافت محله شده‌ام.	۲۶/۱	۱۰۱	۷	۲۷	۲۹/۵	۱۱۴	۳۳	۱۲۸	۴/۳	۱۷
۶- گاهی با عدم رعایت نوبت در صف‌های متعدد کارم را زودتر انجام داده‌ام.	۴۹/۵	۱۹۲	۱/۴	۵	۱۲/۳	۴۷	۳۶/۴	۱۴۱	۰/۵	۲
۷- اگر توانایی مختل کردن کنتورهای انرژی را داشته باشم، آنها را مختل خواهیم کرد.	۳۴/۱	۱۳۲	۵/۵	۲۱	۲۳/۶	۹۱	۳۵/۷	۱۳۸	۱/۱	۴
۸- گاهی با پیدا کردن پارتی و آشنا در ادارات، امور اداری خودم را بوسیله آنها انجام می‌دهم تا قانونی.	۲۹/۵	۱۱۴	۶/۴	۲۴	۲۶/۶	۱۰۳	۳۵/۵	۱۳۸	۲	۷
۹- در صورت امکان از پرداخت مالیات فرار می‌کنم.	۳۳/۴	۱۲۹	۶/۴	۲۴	۲۳/۹	۹۳	۳۵/۵	۱۳۸	۰/۹	۳

۳/۲	۱۲	۸	۳۱	۲۸/۶	۱۱۱	۳۸	۱۴۷	۲۳/۳	۹۰	۱۰- ساخت و ساز غیرقانونی، کاری صحیح است.
۳/۶	۱۴	۸/۹	۳۴	۳۵/۷	۱۳۸	۳۲	۱۲۵	۱۹/۸	۷۷	۱۱- فردی بیشتر موفق هستند که قوانین را رعایت می‌کنند.
۵/۲	۲۰	۱۴/۳	۵۵	۳۵/۳	۱۳۷	۳۰/۹	۱۲۰	۱۵	۵۸	۱۲- همیشه قوانین را رعایت می‌کنم، حتی اگر کسی ناظر بر اجرای قوانین نباشد.
۵/۵	۲۱	۱۳/۲	۵۱	۳۵/۷	۱۳۸	۳۰/۲	۱۱۷	۱۵/۵	۶۰	۱۳- من همیشه از قوانین اطاعت می‌کنم.
۰/۹	۴	۶/۴	۲۴	۲۳/۹	۹۳	۳۵/۵	۱۳۸	۳۳/۴	۱۲۹	۱۴- رعایت قوانین الزامی است، حتی اگر قوانین با عقاید و افکار ما در تضاد باشد.

یافته‌های توصیفی مآلفه اعتماد اجتماعی در جدول شماره (۴-۵) آمده است. بر مبنای داده‌های جدول زیر، خیل عظیمی از پاسخ‌دهندگان (۶۵٪) اعتماد اجتماعی پایینی داشتند و فقط (۰/۹) از پاسخ‌دهندگان اذعان داشتند که همیشه به دیگران اعتماد می‌کنند.

جدول شماره (۴-۵) فراوانی و درصد فراوانی مولفه اعتماد اجتماعی

کاملاً مخالفم		مخالفم		تأخودی		موافقم		کاملاً موافقم		اعتماد اجتماعی
+/+	F	+/+	F	+/+	F	+/+	F	+/+	F	
۶/۸	۲۶	۱۷/۵	۶۸	۳۴/۳	۱۳۳	۲۳/۲	۹۰	۱۸/۲	۷۰	۱- به اعتقاد من اکثریت افراد قابل اعتماد است.
۳/۶	۱۴	۱۰/۷	۴۱	۳۶/۱	۱۴۰	۲۹/۵	۱۱۴	۲۰	۷۷	۲- انسان تا زمانی قابل اعتماد هستند که از آنها بدی ندیده باشد.
۱/۱	۴	۳	۱۱	۸/۴	۳۲	۲۲/۵	۸۷	۶۵	۲۵۲	۳- اعضای خانواده شما تا اندازه برایتان قابل اطمینان هستند؟
۲/۳	۸	۶/۸	۲۶	۱۹/۵	۷۵	۳۰/۹	۱۲۰	۴۰/۵	۱۵۷	۴- اقوام و خویشان شما تا چه اندازه برایتان قابل اطمینان هستند؟
۳/۶	۱۴	۷/۷	۳۰	۱۸/۲	۷۰	۲۸	۱۰۸	۴۲/۵	۱۶۵	۵- هرگاه فردی از آشنایان شما از شما درخواست داشته باشد به او پولی حتی کم، قرض بدهید، احتمال اینکه شما مایل به قرض دادن این پول باشید چقدر است؟
۴۴/۵	۱۷۳	۶/۶	۲۵	۱۵/۷	۶۱	۳۰	۱۱۶	۲/۳	۹	۶- اگر خانواده شما دچار مسائل و مشکلاتی شود، احتمال اینکه برای کمک گرفتن از همسایه‌ها مشکلات خانوادگی خودتان را با آنان در میان بگذارید چقدر است؟

باتوجه به آنچه که در جدول شماره (۴-۶) آورده شده است. بر مبنای داده‌هایی که در این جدول آورده شده است بیشتر پاسخ‌دهندگان اذعان داشتند که احساس انومی اجتماعی و یا به عبارت دیگر این دیدگاه را داشتند که ساختار و فرم جامعی فعلی از هم پاشیده و ارزش‌ها و معیارهای فرهنگی از بین رفته است.

جدول شماره (۵-۴) فراوانی و درصد فراوانی معیار احساس انومی اجتماعی

کاملاً مخالفم		مخالفم		تاحدودی		موافقم		کاملاً موافقم		انومی اجتماعی
۰/۰	F	۰/۰	F	۰/۰	F	۰/۰	F	۰/۰	F	
۱۱/۸	۴۵	۷/۷	۳۰	۱۳/۴	۵۲	۱۵/۹	۶۱	۵۱/۱	۱۹۹	۱- شرایط جامعه به شکلی شده است که امکان تشخیص دشمن از دوست غیر ممکن شده است.
۱/۶	۶	۴/۵	۱۷	۹/۱	۳۵	۲۲	۸۶	۶۲/۷	۲۴۳	۲- امروزه امکان تشخیص انسان خوب از بد خیلی سخت شده.
۱/۱	۴	۳	۱۱	۸/۴	۳۲	۲۲/۵	۸۷	۶۵	۲۵۲	۳- با شرایطی که به وجود آمده، امکان تشخیص حلال از حرام غیرممکن شده است.
۲/۳	۸	۶/۸	۲۶	۱۹/۵	۷۵	۳۰/۹	۱۲۰	۴۰/۵	۱۵۷	۴- در شرایط کنکونی امکان تشخیص راه صحیح از غلط ناممکن است.
۳/۶	۱۴	۷/۷	۳۰	۱۸/۲	۷۰	۲۸	۱۰۸	۴۲/۵	۱۶۵	۵- در حال حاضر قوانین ایران فاقد ثبات لازمه‌ای است تا افراد بر مبنای آن رفتار کنند.
۴۴/۵	۱۷۳	۶/۶	۲۵	۱۵/۷	۶۱	۳۰	۱۱۶	۲/۳	۹	۶- در اجتماع ما نظم ثابت با قابلیت پیش بینی شدن، است.
۲/۵	۹	۲/۵	۹	۱۴/۵	۵۶	۲۷/۵	۱۰۷	۵۳	۲۰۶	۷- در حال حاضر در اجتماع هیچ قاعده مشخص و معینی برای دستیابی به پول وجود ندارد
۳/۶	۱۴	۱۰/۷	۴۱	۳۶/۱	۱۴۰	۲۹/۵	۱۱۴	۲۰	۷۷	۸- در اجتماع ما پیش بینی رفتار افراد سهل و آسان است.

با دقت در جدول زیر به شماره (۴-۵) و بررسی یافته‌های توصیفی متغیر کنترل اجتماعی آورده شده است. بر مبنای داده‌های این جدول، خیل عظیمی از پاسخ‌دهندگان مادر خودشان را تأثیرگذارترین فرد معرفی کرده بودند و دادگاه‌ها، اصناف کمترین تأثیرگذاری را به آنها اختصاص داده بودند و معرفی شده بودند.

جدول (۶-۴) فراوانی و درصد فراوانی معیار کنترل اجتماعی

خیلی کم		کم		متوسط		زیاد		خیلی زیاد		کنترل اجتماعی	ردیف
۰/۰	F	۰/۰	F	۰/۰	F	۰/۰	F	۰/۰	F		
۱۳/۴	۵۲	۱۱/۴	۴۴	۴۲/۲	۱۶۴	۱۹/۱	۷۴	۱/۴	۵	دستگاه قضا	۱
۱۳/۲	۵۱	۲۲/۲	۸۶	۴۲/۲	۱۶۴	۲۲/۲	۸۶	۴/۱	۱۶	پلیس	۲
۱۴/۱	۵۴	۲۳/۹	۹۳	۴۴/۳	۱۷۲	۱۳	۵۰	۴/۱	۱۶	صدا و سیما	۳

۱۹/۳	۷۵	۱۲/۲	۴۷	۳۴/۱	۱۳۲	۱۱/۲	۴۳	۱۲	۴۶	ستاد مبارزه با مواد مخدر	۴
۱۵/۲	۵۹	۱۹/۱	۷۴	۳۹/۱	۱۵۲	۱۱	۴۳	۲/۵	۹	شهرداری	۵
۱۳/۴	۵۲	۱۵	۵۸	۴۲/۲	۱۶۴	۲۴/۱	۹۳	۴/۴	۱۷	ادارات ثبت اسناد و املاک	۶
۱۹/۳	۷۵	۱۲/۲	۴۷	۳۴/۱	۱۳۲	۱۱/۲	۴۳	۱۳/۹	۵۴	اداره دارایی و مالیات	۷
۱۴/۱	۵۴	۲۳/۹	۹۳	۴۴/۳	۱۷۲	۱۳	۵۰	۲/۲	۸	اصناف	۸
۱/۴	۵	۲/۲	۸	۱۱/۴	۴۴	۳۱/۱	۱۲۱	۲۴/۱	۹۳	خواهر	۱۰
۹/۳	۳۶	۱/۴	۵	۲۲/۳	۸۶	۲۵/۹	۱۰۰	۲۵/۲	۹۸	برادر	۱۱
۵/۹	۲۳	۵	۱۹	۱۲	۴۶	۲۴/۴	۹۴	۴۴/۱	۱۷۱	پدر	۱۲
۱/۴	۵	۵/۲	۲۰	۱۳/۴	۵۲	۲۵/۵	۹۹	۴۲/۲	۱۶۴	مادر	۱۳
۱/۴	۵	۱۳/۴	۵۲	۳۲/۳	۱۲۵	۲۴/۱	۹۳	۱۴/۴	۵۶	دوستان	۱۴
۲۲/۲	۸۶	۲۳	۸۹	۲۹/۵	۱۱۴	۱۳	۵۱	۴/۱	۱۵	همسایگان	۱۵
۱۳/۴	۵۲	۱۱/۴	۴۴	۳۴/۱	۱۳۲	۱۹/۵	۷۵	۹/۱	۳۵	همکاران	۱۶

یافته‌های توصیفی متغیر احساس عدالت توزیعی در جدول زیر، یعنی جدول شماره (۶-۴) آمده است. بر مبنای داده‌های آورده شده در جدول زیر بیشتر پاسخ‌دهندگان (۵۸/۶) احساس عدالت توزیعی زیادی داشتند و تنها (۰/۹) درصد از پاسخ‌گویان ابراز داشتند که احساس محرومیت نسبی کم یا بسیار کمی دارند.

جدول شماره (۷-۴) فراوانی و درصد فراوانی معیار احساس عدالت توزیعی

	کاملاً مخالفم		مخالفم		تأخوری		موافقم		کاملاً موافقم		محرومیت نسبی
	+/+	F	+/+	F	+/+	F	+/+	F	+/+	F	
۱	۵۴/۱	۲۱۰	۳۲	۱۲۴	۱۱/۸	۴۵	۱/۱	۴	۰/۹	۳	امروزه همه مردم امکان دسترسی به حداقل درآمد وجود دارد.
۲	۵۸/۶	۲۲۸	۲۰/۹	۸۱	۹/۵	۳۷	۲/۷	۱۰	۸/۲	۳۱	امروزه همه مردم امکان دسترسی به حداقل امکانات تحصیلی و بهداشتی وجود دارد.
۳	۵۵/۵	۲۱۵	۲۸/۴	۱۱۰	۱۱/۸	۴۵	۲/۵	۹	۱/۸	۷	امروزه امکان دسترسی به حداقل اطلاعات برای همه مردم وجود دارد.
۴	۳۹/۳	۱۵۲	۳۶/۱	۱۴۰	۱۵/۹	۶۱	۴/۸	۱۸	۳/۹	۱۵	امروزه امکان دسترسی به حداقل امکانات قضایی و حقوقی برای همه مردم وجود دارد.

۴۴/۳	۱۷۲	۳۲	۱۲۴	۱۷/۵	۶۸	۳/۹	۱۵	۲/۳	۸	همه افراد به شکلی برابر از همه امکانات دارا هستند.	۵
۴۰	۱۵۵	۳۵/۲	۱۳۶	۳۰	۱۱۶	۲/۵	۹	۲/۳	۸	امروزه رسیدگی به همه تارهای قضایی سرعت زیادی دارد.	۶
۳۶/۶	۱۴۲	۳۱/۴	۱۲۲	۲۳/۴	۹۱	۳/۹	۱۵	۲/۷	۱۰	امروزه قضات با اطلاعات دقیق تری آرا را صادر می کنند.	۷

یافته‌های استنباطی پژوهش

فرضیه اول. همبستگی معنادار بین کنترل اجتماعی و رفتار قانون‌گريزانه افراد وجود دارد.

برای بررسی ارتباط دو متغیر کنترل اجتماعی و قانون‌گريزی با دقت به سطح‌های ارزیابی آنان که سطح فاصله‌ای بوده و نیز به دنبال آن توزیع متغیرها از توزیع عادی، ماتریس همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون دو متغیره یا همان رگرسیون ساده به کار گرفته شد. در نهایت نتایج به دست آمده که در جداول شماره‌های (۱-۴) آورده شده است. با دقت در داده‌های جدول زیر، کنترل اجتماعی با قانون‌گريزی ارتباطی منفی و معناداری ($R = ۰/۳۴$ ، $P > ۰/۰۱$) داشته است.

همان‌گونه که در جدول شماره (۴-۸) ملاحظه می‌کنید با توجه به مقدار و سطح معناداری که میان کنترل اجتماعی و قانون‌گريزی وجود دارد حکایت از آن دارد که ارتباطی معنادار و معکوس در سطح ۹۹٪ اعتماد وجود داشته، به بیان بهتر هرچقدر که در جامعه کنترل اجتماعی بالاتر برود به همان اندازه قانون‌گريزی به سطح پایین تری در میان جوانان در جامعه می‌رسد.

جدول شماره (۸-۴) تحلیل رگرسیون مقیاس کنترل اجتماعی و قانون‌گريزی در میان جوانان

متغیر	R	R ^۲	F	Sig	B	Beta	T	Sig
مقدار ثابت	۳۴۰-	۱۲۰	۲۴/۲	۰/۰۰۰	۲۹/۳	-	۶۳/۹	۰/۰۰۰
کنترل اجتماعی					۵۰/۰	۰/۳۴+	-۵/۱	۰/۰۰۰

فرضیه دوم. همبستگی میان دوستان، خانواده قانون‌گريز داشتن و قانون‌گريز بودن افراد وجود دارد.

جهت بررسی ارتباط بین دو متغیر دوستان و خانواده قانون‌گريز داشتن و قانون‌گريزی با دقت به سطوح ارزیابی آن دو که سطح فاصله‌ای است و همچنین از توزیع نرمال و تحلیل رگرسیون دو متغیره یا همان تحلیل رگرسیون ساده به کار گرفته شده است. که نتایج آن در جدول زیر آورده شده است. باید توجه کرد که داده‌های موجود در جدول زیر، بین دوستان و خانواده قانون‌گريز داشتن و قانون‌گريزی ارتباطی مثبت متوسط و معناداری وجود داشته است.

جدول شماره (۱۰-۴) تحلیل رگرسیون مقیاس دوستان و خانواده قانون‌گريز داشتن و قانون‌گريزی

متغیر	R	R ^۲	F	Sig	B	Beta	T	Sig
مقدار ثابت	۴۴۰	۲۱۰	۲۰۸۱	۰/۰۰۰	۳۱/۴	-	۷/۶۶	۰/۰۰۰
دوستان و خانواده قانون‌گريز داشتن					۱۱۴۰-	۰/۴۴+	-۱/۴۰	۰/۰۰۰

فرضیه سوم. ارتباطی معنادار بین احساس عدالت توزیعی افراد و رفتار قانون‌گريزانه آنان وجود دارد.

برای بررسی ارتباط دو متغیر عدالت توزیعی و رفتار قانون‌گريزانه با دقت در سطوح ارزیابی این دو که در سطح فاصله‌ای می‌باشد و همچنین توزیع عادی از تحلیل رگرسیون ساده یا همان تحلیل دو متغیره بهره برده شده است که نتایج این تحلیل در جدول زیر آورده شده است. با دقت در داده‌های جدول زیر بین عدالت اجتماعی و قانون‌گریزی ارتباطی منفی و معنادار وجود دارد.

جدول شماره (۱۱-۴) تحلیل رگرسیون احساس عدالت توزیعی افراد و رفتار قانون‌گريزانه

متغیر	R	R ^۲	F	Si g	B	Beta	T	Si g
مقدار ثابت	/۲۱۰-	۰۸/۰	۷۳۵/	۰۰۰/۰	۲۹/۲	-	۱۶۵	۰۰۰/۰
عدالت توزیعی					۹۰/۰-	۸/۲۰-	-۵/۹	۰۰۰/۰

بحث و نتیجه گیری

قانون‌گریزی که معضلی اجتماعی مضر به حال سلامت جامعه است، منشأ آن عدم انطباق افراد بوده، عدم انطباقی که حاکم بر ارتباطات فرد و جامعه است. چنین ناسازگاری‌هایی که خودشان معلول عوامل مختلفی اعم از خرد و کلان بود و این خود دلیلی بر ضعیف شدن همبستگی‌ها و انسجام‌های جامعه‌ی شده، وحدت اجتماعی را به مخاطره انداخته و درنهایت شرایط آنومیکی را برای جامعه رقم زده و حاکم می‌کند. در دنیای کنونی قانون‌گریزی تبدیل به پدیده‌ای جهانی شده که سرتاسر جهان با این معطل روبرو و دست و پنجه نرم می‌کند. هرچند که جوامع مدنی بشری برمبنای شرایط اقتصادی و اجتماعی خودشان با گونه‌های مختلفی از قانون‌گریزی روبرو شده‌اند، ولی موضوع قانون‌گریزی با تمرکز به شکل و نوع اجتماع محتمل است دلایل متفاوتی را با خود همراه داشته باشد. خاصه از قرن نوزدهم تا هم‌اکنون مسئله‌ها و مشکلاتی که شهرها تحت عنوان مکانی برای اسکان اکثریت مردم دنیا به طور چشمگیری، روندی افزایشی داشته است. این پژوهش که به بررسی علل و عوامل میزان قانون‌گریزی جوانان ۱۸ تا ۲۹ ساله ساکن در اصفهان پرداخته.

۱- آزمون فرضیه‌ها نشان دهنده این بود که میان احساس عدالت توزیعی و قانون‌گریزی جوانان ارتباطی معنادار و معکوس وجود داشته. این نتیجه با یافته‌های پژوهش‌های فیروزجائیان (۱۳۸۹)، برزگری و چهارگنبدی (۱۳۹۲)، شاه‌آبادی و ترکان (۱۳۹۱)، رفیع‌پور (۱۳۷۸)، اسدزاده (۱۳۹۱)، پترسون (۱۹۹۹) که تمامی پژوهش‌های گفته شده نشان دهنده این بود که میان احساس عدالت توزیعی با رفتارهای قانون‌گریزانه و کج‌رو افراد ارتباط داشته و منطبق است.

برای تفسیر و تشریح نتیجه فوق‌تئورسین‌های تضادگرا بر این عقیده بودند که فرم و ساختار جامعه‌ی و سیاسی خودشان شکل دهنده رفتار افراد هستند. نظریه‌های تضاد اجتماعی همه کوشش و تلاش خودشان را صرف این دارند که جرم را در میان بافت‌های اقتصادی و اجتماعی تشریح کنند و رابطه‌ای که میان مثلث طبقات اجتماعی، جرم و کنترل اجتماعی تبیین می‌کنند. نظریه‌های تضاد تحت این عنوان که جرم را پیامدی در راستای مبارزه اجتماعی می‌بینند و چنین ادعا دارند که توزیع ناموزون قدرت در اجتماعات گسترده دلیلی بر این موضوع هست که بعضی از گروه‌ها می‌توان قدرتمند هستند، بدین معنا که سهم خوبی از قدرت را در دست دارند، توانایی این را دارند تا قواعد و مقررات رسمی حاکم بر جامعه را در راستای انتفاع خودشان و حتی به صورتی که موجب تضرر رقیب بشود، تدوین و تصویب خواهند کرد. بر همین مبنا زمانی که اعضای جامعه احساس می‌کنند که عدالت در اجتماع راجع به آنها رعایت نشده و همین‌طور فرصت‌های اجتماعی نامتوازن توزیع شده باشد، قوانین حاکم بر جامعه را زیر پا می‌گذارند چرا که اعتقاد راسخ بر ناعادلانه بودن آن قوانین دارند و با این کار آن را زیر سؤال خواهند برد، پس این‌گونه است که از قوانین حاکم بر جامعه پیروی نکرده و زیر پا خواهند گذاشت. در چنین وضعیتی که اعضای جامعه احساس می‌کنند که امکانات و امتیازاتی که در جامعه وجود دارد به‌صورت ناعادلانه‌ای توزیع شده باشد و حتی فرصت‌های اجتماعی در دست گروه خاص و اندکی است، باعث ایجاد احساس نارضایتی درباره نظام اجتماعی در میان افراد جامعه شده که پیامد چنین وضعیتی چیزی جز قانون‌گریزی نخواهد بود، چراکه با این کار به نوعی جبران برای این خلاء ناعدالتی می‌انگارند.

۲- میان کنترل اجتماعی و رفتار قانون‌گریزانه نیز ارتباطی عکس و معنادار وجود داشت. نتیجه این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های رضایی (۱۳۸۴)، برزگری و چهارگنبدی (۱۳۹۲)، شاه‌آبادی و ترکان (۱۳۹۱)، عزیزی (۱۳۸۶)، عباس‌زاده و همکارانش (۱۳۹۱)، واحدی و همکاران (۱۳۸۸)، حقیقتیان و فرنام (۱۳۸۸)، اسدزاده (۱۳۹۱)، رضائیان تودشکی (۱۳۹۱)، کریم‌آبادی (۱۳۸۸)، برگارد و کوچران (۲۰۰۸) همگی آنان نشان از این داشتند که در کنترل اجتماعی چه به صورت کنترل رسمی و چه به صورت غیررسمی، رفتار قانون‌گریزانه و دیگر رفتارهای توأم با انحراف در افراد تأثیر گذاشته، هم‌خوان بوده.

در راستای تأیید نظریه فوق‌تئورسین‌های کنترل اجتماعی معتقدند که همه انسان‌ها مستعد نافرمانی از قوانین هستند و اگر این تمایلات و استعدادها کنترل نشده و رها شوند افراد مرتکب جرم می‌شوند. آنان چنین عقیده دارند که افراد بنا به دلایل مختلفی از قوانین پیروی می‌کنند که این دلایل ممکن است بیرونی یا درونی باشد. همچنین اعتقاد آنها بر این است که: اشخاص معتقدند ارتکاب

اعمال بزهکارانه باعث خسارت زدن به والدین آنها خواهد شد و یا حتی فرصت آنها را برای راهیابی به دانشگاه از بین خواهد برد، یا ممکن است ترس از دست دادن شغل‌شان را داشته باشند، به بیان بهتر باید گفت که اشخاصی که مرتکب اعمال بزهکارانه می‌شوند به‌واسطه دلبستگی و تعهدشان به دیگران، نهادها و فرآیندهای معمول کنترل خواهند شد، هرگاه این تعهد و دلبستگی از میان برود آنها آزادانه قوانین را زیر پا خواهند گذاشت. پس آن دسته از افرادی که دیگر به‌واسطه دلبستگی تعهدی ندارند به‌وسیله مجازات‌های قانونی این کنترل صورت خواهد گرفت. هیرشی از بارزترین صاحب‌نظران این رویکرد هست که عقیده دارد: کج‌روی زمانی واقع می‌شود که فرد پیوندی که با محیط اطراف و جامعه داشته را دیگر نداشته یا این پیوند ضعیف شده باشد. در نظریه هیرشی پیوند شخص با جامعه که از مهمترین متغیرها در هم‌نوایی یا عدم هم‌نوایی شخص است. همچنین کج‌روی زمانی حادث خواهد شد که تمامی قید و بندهایی که شخص در رابطه با اجتماع داشته ضعیف و یا از میان رفته باشد. به‌وسیله کنترل اجتماعی برای اشخاصی که ارزش‌ها و هنجارها برای آنان نهادینه نشده و یا به شکلی ناقص نهادینه شده باشد، برای چنین افرادی از روش اجبار و التزام استفاده خواهد شد. به عقیده نظریه‌بی‌سازمانی اجتماعی، عوامل اجتماعی نیز کار کنترل کردن اشخاص را برعهده دارد و هرگاه آن عوامل اجتماعی از ثبات لازم برخوردار نباشند و یا به بی‌ثباتی برسند، اشخاص قادر به کنترل بر روی خود نخواهند بود و یا کنترل کمتری بر روی رفتار خود پیدا می‌کنند.

۴- میان دوستان و خانواده قانون‌گریز داشتن و رفتار قانون‌گریزانه افراد رابطه‌ای معنادار و مستقیم وجود داشته. نتیجه این پژوهش با یافته‌های پژوهش‌های محمدی (۱۳۹۲)، که نشان از وجود رابطه بین دوستان و همسالان قانون‌گریز و تمایل به قانون‌گریزی بود، کریم‌آبادی (۱۳۸۸)، حقیقتیان و فرنام (۱۳۸۸) که حکایت از وجود ارتباط معنادار بین معاشرت با افراد بزهکار و قانون‌گریزی دارد، یافته‌های فریر (۲۰۰۹) که تأثیر معاشرت با افراد کج‌رو بر ارتکاب جرم را تأیید کرده است، سازگاری دارد.

فهرست منابع

۱. احمدی، حبیب (۱۳۹۰)، *جامعه شناسی انحرافات*، تهران: نشر مردیز.
۲. ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان، موج دوم (۱۳۸۲)، دفتر طرح‌های ملی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۳. افروغ، عماد (۱۳۹۰)، *فضا و نابرابری اجتماعی*، تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس.
۴. ایسپا(مرکز افکار سنجی دانشجویان) (۱۳۸۵)، *بررسی نگرش شهروندان کشور پیرامون قانون و مسایل آن در جامعه*، جهاد دانشگاهی.
۵. ایمان، محمد تقی (۱۳۹۰)، *میانی پارادایمی روش‌های کمی و کیفی پژوهش در علوم انسانی*، تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۶. آزاد، حسین، (۱۳۹۸)، *آسیب شناسی روانی*، تهران، انتشارات بعثت.
۷. تکینسون و اتکینسون، هیلگارد، ریتال و ریچارد، ارنست، (۱۳۹۸)، *زمینه روان شناسی*، ترجمه محمد تقی براهنی و دیگران، تهران، انتشارات رشد.
۸. جلالی پور، حمید رضا (۱۳۹۳)، *جامعه شناسی ایران*، جامعه کژمدرن، تهران: نشر علم
۹. ذکائی، محمد سعید (۱۳۸۸)، *جامعه شناسی جوانان ایران*، چاپ دوم، تهران: نشر آگه.
۱۰. رال رایینگتون، مارتین و اینبرگ (۱۳۸۳)، "رویکردهای هفتگانه در بررسی مسایل اجتماعی"، ترجمه صدیق سروسنایی، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۱. عبداللهی، محمد (۱۳۸۵)، *موانع قانون گرایی و راههای مقابله با آنها در ایران*، در *قانون گرایی و فرهنگ عمومی*، تهران: طرح نو.
۱۲. عبداللهی، محمد (۱۳۸۴)، *مسایل اجتماعی ایران: مجموعه مقالات*، انجمن جامعه شناسی ایران، تهران: نشر آگه.

منابع لاتین

1. Agnew, Robert and Timothy, Brezina (3088). Relational Problems with peer, Gender and Delinquency, Youth & Society, vol.32:23-888.
2. Beck, U (3002). Risk society: Towards a new modernity. seventh print TLondon:
3. sage.
4. Bryman, A, Barriers (3088) Integrating quantitative and qualitative research, journal of mixed